

A családok, a vállalkozások és a települések egy-egy közösségét alkotják a társadalomnak. Mind a három közösség más és más célt fogalmaz meg, és másként tudja segíteni az életét a digitalizáció, a fejlődés. Az egyes csoportokat mutatom be olyan kapcsolatban, mely kissé eltér a korábbi struktúráktól. Elsőként a családok működését, a benne lévők tevékenységét mutatom be és a generációk kapcsolódását a digitális technológiákhoz. Másodsorban a megváltozott oktatási módszerekről, információgyűjtési rendszerekről adok támpontokat és eszközöket a sikeresség érdekében. Vallom, hogy lehetséges a család minden tagja számára, teljes mértékben bevonódni és jól használni a digitalizáció eszközeit úgy, hogy végül kapcsolataiban, pénzügyi eredményeiben is előnyére válják.

A következő nagyobb blokk a vállalkozások világa. Érdemes és hasznos megismerni az egyéni vállalkozói léttől a komoly szervezetig felépítésüket, motivációjukat, hiszen egyszer mi is alapíthatunk céget, vagy lehetünk alkalmazottai egy vállalkozásnak. Egy vállalkozást megélni tulajdonosként és alkalmazottként eltérő, az azonban biztos, hogy egy bizalomteli légkörben, felhasználva kompetenciánk legjavát, könnyebbé válik. A digitalizáció mindkét fél számára tartogat – akár még ki nem használt – eszközöket, melyekből egyet-egyfel villantunk kitérve a generációk eltérő életmódjára, sajátosságaira.

Leginkább átfogó fejezetet, úgy vélem, a települési és térségfejlesztési folyamatok jelentik, melyek a leginkább vertikális módon fogják át a digitalizáció témakörét, és adnak eszközöket a 21. században a településvezetők kezébe egy-egy új szemléletmóddal, technikával vagy éppen módszertannal.

A fejezetek között célszerű átolvasni a témát kiegészítő interjúkat is a kötet végén, hiszen a gyakorlati világból nyert tapasztalatok bőven adnak kiegészítést és gondolkodnivalót vállalkozónak és alkalmazottnak egyaránt.

Kodolányi János Egyetem, Székesfehérvár, 2020.

Malatyinszki Szilárd

Malatyinszki Szilárd:
*Térségfejlesztés és emberi erőforrás – a neveléstudomány
társadalmi metszetei*

Térségfejlesztés és emberi erőforrás című könyvemben a fenti két fogalom kapcsolatát vizsgálom, melyet finom szállal átsző minden ponton a digitalizáció, a fejlődés és a pedagógia.

A digitalizáció korszakában, a 21. század elején, ilyen technológiai és társadalmi tudással miként lehetséges az, hogy még mindig ilyen távolságok vannak emberek között? Az ország egyik részén önfenntartó települések jönnek létre minimális környezetterheléssel, míg máshol nem képesek megakadályozni a környezetkárosító termelési folyamatok egész sorát? Mi az oka ezeknek az eltéréseknek? A gazdasági fejlettség, tudástőke hiánya, kulturális különbségek vagy egyszerűen csak a motiváció? Az információ, a technológia, sok helyütt az anyagi erőforrások mind-mind elérhetők. Valami mégis hiányzik a társadalom e vidéki szövetéből. Talán a hiányérzet hívta elő a kutatás mint alkotás eszközt. A különbségeket testnevelés–informatika szakos tanítóként kezdtem elsőként látni. Vidéki társaim szerénységgel, alázattal, elfogadással tanultak, órákat utaztak, sokszor dolgoztak, hogy elvigyék a tudást, a fényt, az értelmet településeikre, ahol – akkor és több helyen most sem – szennyvízcsatornázás, minőségi közúthálózat és internet még nem volt. Reménykedtek, hogy láthatnak valami újat, előrevivőt Békéscsabán. Békéscsabán, melyet közel száz éve – Féja Géza után – a Viharsarok fővárosaként emlegetnek.

Már akkor tudtam, hogy többet szeretnék tudni, látni a társadalomból, oktatásból. Látni a következményeket, megérteni az okokat, megismerni a folyamatokat a tények mögött. Személyügyi és humánszervezőként több társadalmi és némi felnőttképzési ismerettel még egy kicsit többet láttam az állam és a cégek folyamataiból és az ő viszonyukból az ember felé. Dr. Krisztián Béla – egykori bányászvezető – megtanította, hogy milyen embernek lenni, mit jelent a valódi tudástranszfer és azt is, hogy nem minden diplomás lesz értelmiségi. Ő egyszerű bányászból lett egyetemi tanár, és bíztam abban, hogy követhető az ő példája. Megtanultam, hogy milyen az ideális állami alkalmazott és milyen az ideális dolgozó a versenyszférában. Közösség- és csoportszervezést, társadalmi folyamatokat, pszichológiai és szociológiai mozgatórugókat is megismerhettem. Közben dolgoztam multinacionális vállalatnál versenyszférában, kormányhivatalnál közszférában, civilszervezetnél és a saját vállalkozásomban. Mind-mind megannyi nézőpont, megannyi motiváció és tapasztalás. Egyetemi diplomám felé közeledve talákoztam egy türelmes, csendes, szerény geográfussal, Tóth Józseffel, aki hívott a Pécsi Tudományegyetem doktori iskolájába. Jelezte, ha van kedvem, gondolkodjunk tovább. A természet, gazdaság, infrastruktúra és a társadalom térszervező elveivel itt ismerkedhettem meg, és megtanultam továbbépíteni mások gondolatait, elméleteit, sőt igyekeztem saját nézőpontokat kialakítani. Társadalomföldrajz területen szerzett doktori kutatásomat is átszötte a neveléstudomány, a térség vezetőinek való „mondani akarás”, a segítségnyújtás.

Mindig hittem, hogy az oktatáson, nevelésen, képzésen keresztül fejleszhető egy-egy térség. Önmagában pusztán az infrastruktúra fejlesztése és a tőke bevonása nem jelenthet megoldást. A dinamikát, az eszközök működtetését, a rendszerek fejlesztését csak kiművelt emberfők végezhetik el. A robotizáció, digitalizáció,

automatizáció egyre képzetebb és komplexebb tudással bíró szakembereket igényel. A társadalom egyik csoportja programozza e rendszereket, a másik része kiszolgálja, táplálja. Azt, hogy egy-egy térség milyen területen legyen erős, milyen társadalmi és gazdasági innováció legyen a fókuszában, szintén csak szakemberek csoportja képes megalkotni. Amíg ez a csoport egy-egy település életében nem áll rendelkezésre, úgy nagyon nehéz lesz azt fejleszteni. Megmutatkozott a településfejlesztési pályázatoknál is, hogy humántőke nélkül e fejlesztéseket, beruházásokat szinte lehetetlen megfelelő minőségben megvalósítani. A nevelés- és oktatáspolitikai minden szinten részt és szerepet vállal abban, hogy országunk egyes térségei milyen módon képesek alkalmazkodni a változásokhoz. A bölcsődei és óvodai nevelés a személyiség kialakulásában játszik komoly szerepet, a viselkedés, a hagyományok, a testi–szellemi fejlődés alapjait teremti meg gyermekben és felnőttben egyaránt.

Úgy vélem, hogy a szülő, a felnőtt nevelése, oktatása legalább annyira fontos, mint a gyermekeink szellemi, értelmi fejlesztése. Tapasztalatom szerint a pedagógusoknak sokszor a legnagyobb feladata az, hogy a szülők megértsék, mi a helyes egy gyermeknek és mi nem az. Az általános és középiskolákban, szakiskolákban, gimnáziumokban már ezekre az alapokra tudják csak felfűzni pedagógusaink a társadalom, a kultúra és a gazdaság által elvárt tartalmakat. A felsőoktatás szerepe és jelentősége nélkülözhetetlen, az átadandó szakmai és erkölcsi tartalom terén azonban sok intézmény megosztott. Van-e, lehet-e elvárása a belépő hallgatónak? Az intézmény formálandó „alanynak” tekinti, vagy együttműködő partnernek? Értékesnek tekintjük-e azt a tapasztalatot és gondolkodást, amit a belépő hallgató hoz, vagy „csak” formáljuk és átalakítjuk a személyiségét? Befogadásra és elfogadásra szocializáljuk, vagy gondolkodásra és alkotásra? Több mint másfél évtized felsőoktatási hallgatói jogviszony után sok minőséget megéltem. Most, a másik oldalon, úgy érzem, sajátos felelőssége van a felsőoktatásnak és a felsőoktatási intézmények vezetőinek, oktatóinak. Egyik oldalon kiszolgálni a verseny- és közszféra igényeit, míg a másik oldalon életképes, praktikus tudással ellátni a hallgatókat heterogén hozott tudásszint mellett. Mindezt természetesen úgy, hogy örömmel, lelkesedéssel és hittel távozzanak. Ez utóbbi nem minden intézmény sajátja. Büszke vagyok arra, hogy egy autonóm intézményben mindez megvalósulhat.

Miért kívánom megosztani írásaimat az elmúlt másfél évtizedből? Hiszem azt, hogy vannak még értő olvasók. Hiszem azt, hogy hallgatók, ismerősök és ismeretlenek le tudják vonni a tapasztalatokat kutatásaimból, és egyszer életre kelhet egy idea: a térségekből, térségekért szerzett tudás megjelenik a vélemény- és döntéshozók mögött. Hiszem azt, hogy írásaim szintézise gondolkodó szakembereket további gondolkodásra készítet, és képesek leszünk hatást gyakorolni a fejlődésre. Sok településvezetővel beszéltem munkám során, és tapasztalataim szerint nagy tudásra és tudásszomjra van még szükség ahhoz, hogy a szakmai munkák/munkáink meghallgattassanak „fönt és lent” egyaránt. Hiszem, hogy a tudás érték, és

érték megkérdőjelezni egy-egy véleményt. Hiszem, hogy elmaradott térségeinkbe csak a tudás hozhat fényt. A technika, az eszközök mind-mind csak tárgyak mind-addig, míg nem rendelünk hozzájuk célt. Hány embert látunk csúscsobilal szelfizni, csetelni, míg életek minőségét, térségek történetét fordíthatná jobbra. Az érték mindig örök marad, azt viszont mi döntjük el, hogy mit tekintünk értéknek, és mit erősítünk fel a média által. Ma – megfelelő eszközökkel – bármit értékesnek tudunk láttatni. A felelősség a miénk: milyen értékeket tekint majd fontosnak a következő generáció? Munkát, programozást, közösségi médiát, kapcsolatokat, gondolkodást, kultúrát, valóságshow-kat?

Az elmúlt időszak bemutatása egy gondolatmetszet eszközökkel, nézőpontokkal, irányokkal. Bízom benne, hogy a sorokat olvasók ítéletek helyett megoldásokat keresnek, és partnerek, aktív megvalósítók lesznek. Megvalósítói egy olyan országnak, ahol sokkal több motivált fiatalnak marad meg a lelkesedése azért, hogy együtt építsünk velük, értük. Remélem, hogy a motivált emberek sorra megtalálják az eszközöket, erőforrásokat és kapcsolatokat céljaik érdekében – mert csak együtt sikerülhet.

Gondolat Kiadó, Budapest, 2021.

Malatyinszki Szilárd

Reischmann, Jost:
*Essential Readings in International and
Comparative Adult Education*

2021 őszén jelent meg a Ziel Verlag gondozásában az a hiánypótló kötet, mely az összehasonlító – szaknyelven komparatív – andragógia témájával foglalkozó felnőttképzési szakemberek számára nyújt eligazodást a kutatási terület evolúciójának jobb megértéséhez, történeti fejlődéséhez. Ennek érdekében Reischmann – aki maga is karakteres tagja az ISCAE, azaz Összehasonlító Felnőttoktatás-Kutatás Társaságnak – olyan szöveggyűjteményt állított össze, melynek szerzői hatékony eligazodást nyújtanak az összehasonlító felnőttoktatás alapkérdéseire, azaz ahhoz, hogy mit, hogyan, milyen formában lehet és érdemes összehasonlító módon elemezni, vizsgálni a felnőttképzés nemzetközi környezetében. Történeti vonatkozásban Sadler, Marriot, Bereday, vagy épp Savicevic, Kidd és Joachim H. Knoll írásai ezt a módszertanilag is újnak ható irányt világítják meg. Önálló fejezet foglalkozik Lindeman, Mansbridge, van der Heide, Savicevic és Arthur gondolataival, melyeket Hake és Popovic reflexiói egészítenek ki.